

Utvärdering

Samverkan för finska gästspel 2013-2015

Innehåll

Bakgrund

Syfte

Mål

Modell

Målgrupp

Urval

Arbetsfördelning

Samordning

Finansieringsmodell

Föreställningar

Utvärdering

Sammanfattning

Modellen

Samordning

Arbetsgrupper

Tammerfors Teaterfestival

Utmaningar

Utvecklingsmöjligheter

Nästa steg

Bilaga 1

Bakgrund

Sedan 2010 har finska språket status som nationellt minoritetsspråk i Sverige och ca 90 kommuner och landsting/regioner tillhör finska förvaltningsområden. Det innebär att de får statliga anslag för att stärka det finska språket, bland annat genom kultursatsningar. Inom statliga kulturpolitiken och samverkansmodellen ska det finska språket och finsk kultur prioriteras.

Riksteatern har sedan 2005 haft ett nära kulturutbyte med Finland som har inneburit gästspelsturnéer både till och från Finland. Det samarbetet fördjupades i och med att man bildade "Scen utan Gränser" (2011-2015), en plattform för samarbete och gränsöverskridande branschutveckling med syfte att utveckla scenkonsten inom områdena konstnärligt utbyte, teknik och ledarskap med verksamheter inom utbildning, kultur och näringsliv. Sedan 2015 ingår Scen utan gränser verksamhet i Riksteaterns och dess samarbetspartners ordinarie verksamhet. Gästspelsutbytet är fortsatt en viktig del av samarbetet och Riksteatern har tillsammans med institutioner i Finland och Sverige fortsatt utveckla gästspelsutbytte kring samproduktion samt teknik för tillgänglighet.

Det strategiska arbetet för gästspelsutbytet inleddes med att en nationell samverkansgrupp bildades bl.a. med syftet att identifiera ett antal orter som tillsammans kunde utgöra en nationell "turnéslinga" för gästspel/utbyten från Finland i Sverige, men även för att skapa en struktur och modell för att långsiktigt säkra kontinuitet, finansiering och samverkan på nationell nivå.

Under åren 2013-2015 har denna modell genomförts i form av ett pilotprojekt (Se bilaga 1).

Denna sammanställning visar på vad som har realiserats under piloteringen samt förslag på nästa steg.

Syfte

Syftet med gästspelsslingan har varit att stärka den finska kulturen, språket och bidra till en ökad medvetenhet hos den sverigefinska minoriteten och den svenska språkmajoriteten om vår gemensamma kultur.

Mål

Gästspelsslingan ska presentera samtida finländsk scenkonst, förstärka det lokala teaterintresset och visa publiken något de annars inte får se. Att tillsammans bygga upp och stärka regionernas kunskap och förutsättningar för att ansvara för minoritets- frågan långsiktigt har även varit i fokus.

Modell

Utgångspunkten har varit att tillsammans med lokala, regionala och nationella aktörer länka samman orter i Sverige för att tillsammans utgöra en nationell gästspelsslinga för två gästspel per år. Samtliga parter har arbetat för att skapa en struktur och finansieringsmodell där de lokala och regionala arrangörerna/aktörerna garan-

terar och avsätter medel till gästspel från Finland under denna period.

Riksteatern (tidigare Scen utan gränser) har koordinerat och administrerat föreställningsverksamheten för en nationell turnéslinga. Turnéslingan har bestått av en större och en mindre produktion som valts ut av Riksteatern nationellt i samråd med de arrangörer som är värdar för turnéslingan. Den större produktionen har förlagts till en större teaterlokal, ofta på och i samarbete med länsteatrar i tätort med Riksteaterns arrangörsförening/finska föreningen och/eller kommun som arrangör. Detta även i samverkan med kommun och landsting.

Den mindre produktionen har förlagts till någon eller några av de övriga kommunerna i länet.

Målgrupp

Primär målgrupp har varit den sverigefinska minoriteten som fått tillgång till ett breddat utbud av finsk kultur. Målgruppen har även varit allmänheten som fått tillgång till nyskapande, internationell teater från Finland.

En tredje målgrupp har varit att nå samarbetspartners i ideella föreningar, förvaltningskommuner, Riksteatern nationellt, regionalt och lokalt, för att stärka arrangörsled och publikarbete.

Urval

Repertoaren ska spegla det nutida finländska teaterlivet och helst vara nyskrivet, gärna av unga dramatiker som har påbörjat sin karriär. Den ska främja och skapa igenkänning i den finländska kulturen samt bidra till ett ökat utbud av internationell teater för en svensk publik.

Arbetsfördelning

Riksteatern nationellt har koordinerat, administrerat och turnélagt föreställningsverksamheten där lokala arrangörer och aktörer i samverkan har arrangerat gästspelen. Den samordnande funktionen för projektet i regionerna har sett olika ut, i vissa fall har det varit Riksteaterns teaterkonsulent som har haft den funktionen, i andra fall har det varit kulturhandläggare på kommunen.

Riksteatern har haft en ledande roll där ett målmedvetet arbete förts för att få samtliga parter att arbeta i samverkan för gästspelen från Finland. Det långsiktiga, strategiska arbetet har letts av Riksteaterns projektledare. Ett arbete som innefattat förberedelser och samordning av samtalsforum så som teaterchefsmöten och arrangerandet av ett årligt besök på Tammerfors Teaterfestival. Detta för att kunna lyfta möjligheter till samarbete och samproduktion av nya pjäser. Projektledaren har även arbetat med utformningen av en målgruppsanpassad repertoarplanering med kvalitativt konstnärligt innehåll.

Samordning

En samverkansgrupp bestående av Finlandsinstitutet, Uusi Teatteri, Riksteatern och Länsteatrarna samt senare

även RSKL (Sverigefinska Riksförbundet) och ATR har träffats ca 2-4 ggr/år för att utveckla samarbetet kring gästspelsarbetet.

För att ha möjlighet att ta emot gästspelen har det i varje region funnits en arbetsgrupp som bildat ett nätverk bestående av Riksteaterns regionala/lokala organisation/förening, läns-/regionteater, landstingens kulturavdelningar, de kommunala kulturförvaltningarna och kommunernas finskspråkiga informatörer samt de sverigefinska organisationerna. Arbetsgrupperna har träffats vid 2-4 tillfällen per år för att gemensamt diskutera finansiering, marknadsföring, publikarbete, aktiviteter m.m.

Regionala arbetsgrupper finns hittills i Västmanland, Dalarna, Gävleborg och Botkyrka, även tidigare Uppsala och är under utveckling i Norrbotten, Västra Götaland samt Sörmland och Östergötland. Arbetsgrupperna har haft som uppgift att arbeta med finansiering, arrangemang och publikarbete.

När det gäller finansiering har man tittat på de offentliga medel som via landstingens kulturplaner och kommunernas minoritetsanslag står till förfogande. Även möjligheten till att skapa en stabil ekonomisk bas som minskar risktagandet hos arrangören har prövats.

Arrangemangen har inneburit att organisera allt det praktiska i samband med gästspelen. Vem som står som arrangör har varierat från ort till ort och de samverkande parterna har enats om detta lokalt. Arbetsgruppen har internt kommit överens om arbetsfördelning för publikarbetet. Riksteatern har ställt informations och marknadsföringsmaterial till förfogande och Uusi Teatteri, Finlandsinstitutet, Finlands Ambassad m.fl. har bidragit via sina kanaler till att informera om föreställningarna.

Finansieringsmodell

Syftet för regionerna att ingå i en nationell gästspelsslinga har varit att det ska vara kostnadseffektivt och bidra till måloppfyllelse i verksamhetsplanen. Både när det gäller samverkan och bidragande till kulturutbudet för den sverigefinska minoriteten.

Eftersom det sett olika ut i de olika regionerna, och individuellt, har finansieringsmodellen fungerat som ett förslag på hur samverkan kan gå till. Kommunerna som deltagit har samarbetat och tillsammans med olika parter beslutat om praktiskt tillvägagångssätt som var, när och hur arrangemang ska ske.

Riksteatern regionalt har avsatt arbetstid för teaterkonsulenten för samordning. Varje kommun har gått in med en del för grundfinansiering, avsatt arbetstid samt erbjudit en spelplats. Landstingens bidrag har varit olika i olika landsting. Den lokala teaterföreningen har varit arrangör och samtliga i projektets deltagande teaterföreningar och finska föreningar har bidragit med sin ideella arbetstid. Eventuella biljettintäkter har tillfallit arrangören om inte annan överenskommelse gjorts.

Föreställningsgaget har varit subventionerat av Riksteatern nationellt och varierat från ca 15–25 000 kr/föreställning för de mindre till ca 35– 50.000 kr/föreställning för

de större. En förlustgaranti för arrangerande teaterförening har kunnat sökas från projektmedel, utifrån de regionala medlen. Några finska föreningar har sökt och fått bidrag från Kulturrådet inom ramen för anslag för löpande verksamhet och projekt för nationella minoriteters kulturverksamhet. Bidraget till gästspelsproduktionerna har framför allt varit avsett för att säkra turnékostnader och därmed skapa kontinuitet för de årliga turnéerna.

Föreställningar

2013-2015 har tre stora föreställningar turnerat under vårsäsong i "Turnéslingan" till tjugo olika orter och nått en publik på 3 993 personer. Under samma period har 4 små föreställningar turnerat i "Tunéslingan" under höstsäsong till 23 orter och nått en publik på 2846.

Stor produktion

Våren 2013

En familj

Orter: Hallunda, Eskilstuna, Västerås, Gävle, Kiruna, Haparanda, Uppsala
Publik, totalt antal: 648

Våren 2014

Sylvi och Anita

Orter: Hallunda, Västerås, Uppsala, Gävle, Haparanda, Södertälje, Skövde, Borås, Örebro
Publik, totalt antal: 1747

Våren 2015

Sylvi

Orter: Hallunda, Södertälje, Värnamo, Degerfors, Kristianstad, Uddevalla, Motala, Västerås, Linköping, Falun, Söderhamn, Kiruna, Haparanda, Norge, Malmö
Publik, totalt antal: 1598

Liten produktion

Hösten 2013

Minns mig

Orter: Hallunda, Södertälje, Haparanda, Umeå, Hofors, Köping, Västerås, Eskilstuna, Finspång
Publik, totalt antal: 627

Hösten 2014

Áillohaš - Solens son

Orter: Kiruna, Gällivare, Jokkmokk, Umeå, Surahammar, Stockholm
Publik, totalt antal: 563

Huovinens utvalda

Orter: Sandviken, Hallunda, Södertälje, Skinnskatteberg, Norrköping, Finspång, Stockholm, Umeå, Haparanda, Sundsvall
Publik, totalt antal: 871

Hösten 2015

En kväll med Emmi

Orter: Botkyrka, Haninge, Enköping, Eskilstuna, Södertälje, Hallstahammar, Norrköping, Olofström, Skövde, Fagersta, Falun, Piteå, Umeå, Gävle
Publik, totalt antal: 787

Utvärdering

Sammanfattning

Med utvecklingen och etablerandet av en långsiktig nationell modell för en gästspelsslinga för teatergästspel från Finland har vi haft möjlighet att erbjuda kvalitativ scenkonst för den sverigefinska minoriteten. Från de projektvis turnerande finska föreställningar (2005-2010) har vi tack vare Scen utan gränser tillkomst skapat en modell för att kontinuerligt kunna turnera flertalet finska föreställningar årligen. För att bygga ett långsiktigt arbete handlar det om att bygga arrangörsnätverk, bygga kunskap, effektivisera och hitta finansiering. Vi har genom scenkonsten bidragit till att uppfylla mål i de regionala kulturplanerna om nationella minoriteter samt i förvaltningskommunsuppdraget för det finska språket.

Gemensamt för de olika regionerna är betydelsen som nätverken har spelat lokalt, regionalt och nationellt för att tillsammans lägga upp ett arbete med tydlig ansvarsfördelning mellan alla olika parter. För ett kontinuerligt, övergripande arbete krävs en drivande projektledare och en regional samordnare som har det regionala ansvaret för att mötena blir av och verksamheten följs upp. Riksteatern har här en självklar roll.

I samtal med de olika samarbetsparterna framgår det tydligt att den övergripande samordningen av gästspelsslingan är avgörande för regionerna för att kunna genomföra samtliga föreställningar.

Modellen

Samverkansmodellen för finska gästspel har utformats på olika sätt utefter de förutsättningar som finns i de olika regionerna. Fyra regioner har arbetat med modellen från början; Dalarna, Västmanland, Stockholm (Botkyrka) och Gävleborg. Modellen har även prövats i Uppsala län, Västertotten och Norrbotten med varierat resultat. I Västra Götaland, Sörmland och Östergötland har ett arbete kring samverkan påbörjats.

Det inledande arbetet med modellen har varit att genom kontakter samverka med en person regionalt som har ett brett lokalt nätverk och mandat för genomförande. Riksteatern har identifierat denna person och presenterat modellen. Samtal har sedan förts för att se över de regionala förutsättningarna och möten har hållits med informatörer på förvaltningskommunerna, finska föreningar m.fl. och därutifrån bildat arbetsgrupper länsvis. Samverkansgruppens partners såsom Finlandsinstitutet har även deltagit i de förberedande mötena.

Arbetet har varit långsiktigt med fokus på att bygga upp relationer, skapa förtroende, arbeta dynamiskt och framför allt att noggrant arbeta utifrån ett lokalt perspektiv. De personliga kontakterna har varit oerhört viktiga för att nå fler och en yngre publik. För att arbetet ska gå framåt förutsätter det ideellt engagemang men det krävs även en kvalitativ, konstnärligt intressant föreställning som människor tycker om - då sprids ordet och fler kommer till samtliga föreställningar.

Inför en produktion har arbetsgruppen i varje region undersökt de olika finansiella förutsättningar som finns och tillsammans kommit fram till en hållbar lösning för att kunna ta emot produktionen. I flera fall har det inneburit att samarbetet utvidgats över regiongränserna för ökad samverkan. Detta även för att underlätta arbetet rent praktiskt kring arrangemangen på orter som ligger nära varandra geografiskt men i olika regioner. Inga bidrag har varit garanterade utan har sökts varje per år. Det har fungerat på liknande sätt i alla regioner.

Samordning

Modellen har inledningsvis sett likadan ut i varje region men efterhand anpassats till de lokala förutsättningarna. Teaterkonsulenterna i regionerna har spelat en avgörande roll som kontaktperson och spindeln i nätet i länet. Tillsammans med konsulenterna har projektledaren identifierat vilka som ska ingå i arbetsgrupperna och utifrån den har man sedan arbetat fram en arbetsmetod som fungerat i just det länet. Arbetsmötena i varje region har ägt rum 3-4 ggr/år då ansvarsfördelningen mellan alla samverkansparter delats upp gällande praktiska åtaganden t.ex. marknadsföring, vem står för vilka kostnader, bygg och bärhjälp, bussar m.m.

Riksteaterns långsiktiga och strategiska arbete för samordningen av olika samtalsforum har varit ett stort och avgörande arbete för att utveckla och leda ett regionalt, långsiktigt samarbete. Idéer och önskemål som efterfrågats längs vägen har projektledaren kunnat ta vidare för att utveckla samarbetet. Likaså kunskapen om och ett stort kontaktnät i den finländska scenkonstbranschen har varit och är en förutsättning för att kunna driva och utveckla arbetet vidare.

Arbetsgrupper

Gävleborg

I Gävleborgs arbetsgrupp ingår representanter från de finska förvaltningskommunerna; Gävle kommun, Hofors kommun, Älvkarleby kommun och Sandviken kommun, samt Hofors teaterförening, Finska föreningen i Hofors, Finska Klubben i Gävle och Sandviken, Riksteatern Gävleborg, Gävle teaterförening och Sandviken teaterförening. Modellen och arbetsgruppen har fungerat mycket bra i Gävleborg och alla parter har tillsammans bidragit med de delar som de kan bäst. Det har varit ett lagarbete där de också krävts att en person haft en drivande roll, i detta fall teaterkonsulenterna. Uppslutningen till arbetsmötena har varit bra men eftersom de även har skett dagtid och avstånden är stora har inte alltid de ideellt arbetande teaterföreningarna kunnat delta. Detta har lösts via mejl, telefon och senare även via en sluten facebookside. Möten har även hållits tillsammans med Dalarna för att koordinera t.ex. bussresor till föreställningarna.

Modellen för finansiering har i stort fungerat bra men upplevs som något komplicerad och svår att förstå. Helst vill arbetsgruppen att föreställningarna för den sverigefinska

publiken ska fungera som vilka andra föreställningar som helst som köps in. Riksteatern Gävleborg får bidrag från Landstinget för att täcka eventuella förluster som arrangörerna har. Samarbetet med de finska förvaltningskommunerna fungerar mycket bra och kommunerna betalar för t.ex. bussresor till de olika föreställningarna. Efter tre år med gästspelslingen har parterna förtroget med upp-lägget och vet vem som ska göra vad. Utmaningen har varit av mer praktisk karaktär när kommunerna efterfrågar olika saker, t.ex. någon vill boka bussar men inte biljetter och någon annan kommun tvärtom. Det ligger då på teaterkonsulenten att koordinera detta och få det att fungera.

Dalarna

Hösten 2014 började arbetet med att bygga upp ett eget nätverk i Dalarna. Tidigare hade regionen deltagit som finsk förvaltningskommun i ett samarbete med Gävle kring gästspelsproduktionen under våren.

I Dalarnas nätverk ingår Ludvika Teaterförening, Riksteatern Falun, Dalateatern, de tre finska förvaltningskommunerna (Smedjebacken, Ludvika och Borlänge), finska föreningar och scenkonstkonsulenten (Landstinget). Arbetsgruppen har fungerat mycket bra med positiv anda och alla har bidragit med det de kunnat. Smedjebacken och Ludvika har nyligen blivit förvaltningskommuner och håller fortfarande på att bygga upp sin kunskap om gästspelslingen. Det har varit avgörande att teaterkonsulenten i Dalarna sammankallat till mötena och hållit ihop alla trådar.

I nuläget finns ingen modell för finansiering eftersom arbetet har varierat från fall till fall, mycket på grund av att nätverket har växt under perioden och två nya förvaltningskommuner har tillkommit under tiden. Ett mycket starkt nätverk har nu växt fram med höga ambitioner och god vilja. Det är en utmaning att få tillgång att spela på en stor scen med den stora föreställningen då länet inte har så många sådana. Av de tre förvaltningskommunerna finns det endast en passande scen i Ludvika. Det har dock funkat bra att ha föreställningar i Falun med Dalateatern som arrangörer tillsammans med Riksteatern Falun. Däremot har det varit en fåtalig publik från Falun som har kommit på de finska föreställningarna utöver den publiken som är tillresande från förvaltningskommunerna. Under projektet har bussresor till Gävleborg från Dalarna anordnats, bussresor har även arrangerats i Dalarna. Visionen är att finska föreställningar ska turas om att arrangeras i framför allt de tre förvaltningskommunerna Borlänge, Ludvika och Smedjebacken men också i Falun då Dalateatern och Riksteatern Falun är med i nätverket.

Västmanland

I Västmanlands nätverk och arbetsgrupp ingår Västmanlands teater, Finska förvaltningssamordnare i förvaltningskommunerna Skinnskatteberg, Köping, Hallstahammar, Surahammar, Fagersta och Västerås, Väsky (Västmanlands finska kulturförening) och teaterkonsulenten i Väst-

manland. Arbetsgrupperna har sett lite olika ut beroende på i vilken ort föreställningarna har spelat då lokala riksteaterföreningar på orterna där föreställningarna har spelat har ingått i arbetsgrupperna. Arbetsgrupperna har träffats 2-3 ggr/år.

Arbetsmetoden har fungerat väl och gästspelen har kommit igång på ett bra sätt. Första fasen är uppnådd där arbetet måste fortsätta. Samarbetet med Riksteaterns projektledare nationellt och regionens teaterkonsulent har spelat en viktig roll att få till möten med kulturinstitutioner, kommun o.s.v. Nätverkandet för att nå fler inom den sverigefinska minoriteten har tagit tid och bygger på idogt arbete och lokala kontakter. Arbetsgruppen har även arbetat metodiskt för att nå andra målgrupper som svensktalande och hörselskadade att komma på föreställningar. Det senaste året har det gett resultat men kräver långsiktighet. Det har varit direktuppsökande verksamhet till olika svenska teaterföreningar som gett bästa resultat.

Det årliga arrangerade nätverksmötet under den internationella teaterfestivalen i Tammerfors där arbetsgruppsrepresentanter från alla län deltagit och sett teater samt diskuterat repertoar och samverkan har varit ett mycket uppskattat tillfälle att mötas över regionerna och gett ett brett kontaktnät i hela Sverige.

Produktionerna har överlag fått mycket fint mottagande och Västmanland har metodiskt gått ut med marknadsföringsmaterial där arrangören erbjuder textning och hjälpmedel för icke hörande. Textning på svenska har fungerat mycket bra och gjort det möjligt för en icke finstalande publik att ta del av föreställningarna. För de som är tvåspråkiga blir det en extra dimension till föreställningen. Med den teknikutveckling som genomförs inom det nordiska samarbetsnätverket och som koordineras av Riksteatern inom Network for Theatre & New Technology, TNT, hoppas region Västmanland på att kunna erbjuda sin publik mer musik och musikaler som är för dyra att turnera. Teknik som textning, streaming och fiberteknik gör produktionerna mer tillgängliga och på så sätt kunde man erbjuda ett brett utbud av finsk scenkonst i Sverige. Finansieringsmodellen upplevdes som svår att förstå i början och har anpassats beroende på förutsättningarna för de olika föreställningarna. Väsky har sökt och beviljats bidrag från Kulturrådet under åren för att utveckla samarbetet. Arbetsgruppen tycker att de finska gästspelen inte ska skilja sig från övrig repertoar som turnerar med Riksteatern.

Det har upplevts som viktigt att ha en person på Riksteatern som koordinerat projektet nationellt och långsiktigt. Teaterkonsulenten regionalt har spelat en viktig "neutral roll" i samarbetet med arrangörerna och kommunen. Flexibiliteten i projektet och möjligheten att ta snabba beslut har gjort att arbetet har blivit lättarbetat. Det upplevs som en styrka i pilotprojektet.

Stockholm (Botkyrka)

I Botkyrka har arbetsgruppen främst bestått av finska teaterföreningen och en eldsjäl där som driver på

tillsammans med en tjänsteman på kulturavdelningen i kommunen. Stockholm och Botkyrka kommun skiljer sig från övriga regioner då Stockholms län inte ingår i samverkansmodellen. Det finns ett samverkansavtal mellan Botkyrka kommun och Riksteatern som istället har underlättat samarbetet då det inte finns någon teaterkonsulent. Kommunen har avsatt pengar årligen för att underlätta för Botkyrka teaterförening att arbeta med gästspelen. Samarbetet med de närliggande kommunerna har stärkts under pilotprojektet och fler av kommunerna i Stockholms län har informerats och sedermera visat intresse för samarbete. Ett första möte med närliggande kommuner som Haninge och Huddinge har hållits. Haninge arrangerade sin första föreställning under hösten 2015 och deltar numera i nätverket.

Västra Götaland

I Västra Götaland har man haft med ett antal orter i gästspelsslingan men ingen arbetsgrupp har bildats för det långsiktiga arbetet. Försök och nedslag har gjorts i Göteborg och hösten 2015 hölls ett första möte i regionen.

Västerbotten

Samtal har förts under 2013. Gästspel har genomförts mer eller mindre kontinuerligt men regionen har inte gått vidare strategiskt då intresse inte uppstått från kommun eller finsk förening.

Norrbottnen

Samtal med landstinget har förts och även om intresse finns har det inte hittills funnits samma respons som från övriga regioner. Det kan möjligtvis bero på att det finska är starkt i sig själv i regionen. Samtal kommer att fortsätta för att strategiskt samverka, ta tillvara på och samordna gästspel finansiellt.

Tammerfors Teaterfestival

Tammerfors Teaterfestival har varje år varit ett tillfälle för alla regioner att mötas. Riksteatern har subventionerat resor för personer som ingår i arbetsgrupperna i länet för att kunna medverka. Det har varit ett sätt att mötas, få inspiration och diskutera repertoar tillsammans för ett långsiktigt arbete. När arbetsmodellen påbörjades 2012 kom två personer från arbetsgrupperna det första året. Intresset och antalet deltagare har årligen ökat och 2015 deltog 15 stycken från arbetsgrupper, landsting m.fl. Reaktionen har varit mycket positiva från alla deltagare då det inte funnits så många tillfällen att mötas. Riksteatern har arrangerat möten under festivalen för alla i arbetsgrupperna och man har tillsammans sett föreställningar som i efterhand har diskuterats. Att mötas på festivalen har varit ett lyckat inslag. Arbetsgrupperna från olika delar av Sverige har fått upp ögonen för arbetsmetoden och fått ta del av varandras erfarenheter.

Utmaningar

En önskan från flera av regionerna är att förutom den sverigefinska publiken även nå den svenska publiken. Framför allt för att gästspelsslingan erbjuder högkvalitativ, internationell scenkonst. Textningstekniken har utvecklats oerhört de senaste åren och har gjort det möjligt, oavsett språktillhörighet, att ta del av produktionerna.

Flera av regionerna nämner att de är måna om att vårda och bibehålla det nätverk som byggts upp och samtidigt kunna vara flexibel. Ett tidskrävande arbete som i slutänden ger bra resultat. Det finns utmaningar av praktisk karaktär som biljetter, bussresor m.m. Detta upplevs inte som avgörande för att få gästspelsslingan att fungera. Dock krävs en nationell samordning samt en teaterkonsulent eller en eldsjäl i en teaterförening regionalt som kan ordna med allt från smått till stort.

Kulturrådets projektmedel för nationella minoriteter har varit ovärderligt. Arbetsgrupperna önskar att fortsatt kunna söka samt kunna uppmana regionala aktörer att söka medel för gästspelsslingan, d.v.s. uppmana till att söka från samtliga regioner genom regionala eller lokala aktörer. Medel från både lokal, regional och nationell nivå gör att alla parter kan bidra till produktionskostnader (turné, resor hotell, trakt, upphovsrätt turnéanpassning av scenografi m.m.) som även skapar en kontinuitet och möjlighet till fortsatt utveckling av samarbeten kring finska gästspel. För att underlätta arbetet och byråkratin mellan lokal, regional och nationell nivå och även för samverkansråden i varje kommun som är kopplade till informatörer vore ett långsiktigt stöd från Kulturrådet till Riksteatern nationellt att föredra, eller som ett uppdrag från regeringen och inskrivet i Riksteaterns regleringsbrev.

Det finns ett stort behov av att Riksteatern satsar medel för att kontinuerligt, höst och vår genomföra föreställningar för nationella minoriteter. Den lilla föreställningen som går under hösten i gästspelsslingan behöver finansieras i sin helhet av regionala aktörer och kommuner samt lokala samarbetspartners. Fram till att det förverkligas återstår ännu att utveckla samarbetet med regionerna.

En utmaning i sig är samverkansmodellen då starka regionala strukturer för minoritetsfrågorna saknas. De nationella strukturerna består idag förutom av Riksteatern av Länsteatrarna, Finlandsinstitutet, Uusi teatteri, Sverigefinska Riksförbundet.

Utvecklingsmöjligheter

Arbetsmetoden har varit mycket lyckosam men är arbetskrävande och kräver att det finns en person centralt (Riksteatern) med kännedom om den finländska scenkonstbranschen och med ett brett kontaktnät i Finland, som håller i trådarna och driver på. Det handlar också om att hitta rätt personer för att arbeta systematiskt med att bygga upp nätverk, skapa förtroende, sprida ordet genom befintliga och nya nätverk. Det krävs en organisation som kan arbeta på detta sätt och som har möjlighet att ändra skepnad och snabbt anpassa sig till nya scenarier. Det

behövs en flexibilitet för olika typer av produktioner och det gäller att kunna ha en struktur som kan parera detta. Alla regionerna vill nå en yngre målgrupp och vill göra det med spektakulära familje- eller barnföreställningar. Det är även i linje med förvaltningskommunernas arbete som ofta har fokus på barn & unga och äldre. Viktigt här är att man inte konkurrerar med annan befintligt finsk turnerande barnteater utan kompletterar utbudet.

En nationell facebookgrupp har efterfrågats för att synliggöra vad som görs och att kunna samverka över regionerna bättre. Denna grupp skapades i oktober 2015 och heter "Samverkan för gästspel från Finland".

Utvecklingsmöjlighet finns bl.a. i att koppla teatern till andra konstområden i samband med föreställningarna och andra finska evenemang som sker på orten. Förslag som har nämnts är bl.a. musikevenemang som skulle kunna avsluta en föreställning eller en finsk konstutställning kunde arrangeras i samband med föreställningen.

Det finns mycket att fortsätta arbeta med och utveckla vidare med bl.a. de nationella samarbetsparterna för att nå en ny publik och därmed långsiktighet.

Nästa steg

Utgångspunkten i modellen vad gäller finansiering var att även de lokala, regionala aktörerna skulle avsätta medel till de finska gästspelen. Det har dock visat sig svårt, istället har man löst finansiering från fall till fall. Önskvärt vore att få till avsiktsförklaringar t.ex. genom att kommunerna ihop med landstingen avsätter medel för att ta emot 2 st. gästspel per år. Det är viktigt med kontinuitet och därför är 2 stycken föreställningar minimum för att hålla uppe intresset för en återkommande publik.

Alla som har arbetat med scenkonstsamarbetet är mycket positiva till resultatet och vill fortsätta. Nu finns en kunskap och vilja som är viktig att underhålla och bygga vidare på för att hitta en stabil, långsiktig scenkonstplattform för den sverigefinska minoriteten. Flexibilitet är en förutsättning för att utveckla samarbetet och nå ut bredare. Det som efterfrågas från Riksteaterns kongress 2015 är förbättrad och intensifierad marknadsföring av finska gästspel samt hjälp med material. Genom den erfarenhet och kunskap om målgrupper som samlats under pilotperioden är detta ett möjligt nästa steg.

En nationell marknadsförings- och kommunikationsstrategi för finska textade gästspel riktad till både den svensktalande publiken även hörselskadade och den sverigefinska nationella minoriteten är ett arbete som Riksteatern kan göra. Ett nästa steg är även att arbeta med den sverigefinska minoriteten som är trespråkig. (svensk, finsk samt en tredje tillhörighet som syrisk, irakisk, iransk, bosnisk, somalisk m.fl.). Modellen fungerar mycket bra i regionerna och en fråga som skickas tillbaka till Riksteatern nationellt är hur Riksteatern väljer att arbeta vidare med detta.

Regionerna önskar kontinuerligt ta emot gästspel från Finland och det finns en efterfrågan i regionerna och

potential med ny textnings- och streamingteknik för att nå en bredare publik.

Fiberteknik, streaming och textning ger ett breddat utbud och ökad tillgänglighet. För att stärka kulturen för minoriteter och erbjuda publiken åtkomst till icke turnébar samt internationell scenkonst och kultur är innovation en förutsättning för att fortsatt kunna utveckla projektet.

Genom teknisk innovation kan vi erbjuda ett brett utbud av kultur för olika intressegrupper med geografisk spridning där modellen för samverkan kan ligga till grund för arbetet med flertalet minoriteter.

Sammanställning av rapport:

Ann-Cathrine Fröjdö, projektledare Riksteatern

Victoria Smedman, verksamhetsutvecklare, Riksteatern

Layout, Alma Ericson, Riksteatern

Sammarbetspartners 2013-2015

RSKL
 Länsteatrarna
 Uusi Teatteri
 Finlandsinstitutet
 ATR

Riksteatern Falun
 Ludvika teaterförening
 Ludvika kommun, Finskt förvaltningsområde & Kulturavdelningen
 Dalateatern
 Finska föreningen Ludvika
 Ludvika teaterförening
 Riksteatern Dalarna
 Finska föreningen Dalarna
 Smedjebacken, Finskt förvaltningsområdet
 Ludvika kommun, Kulturavdelningen
 Borlänge kommun, Finskt förvaltningsområde
 Borlänge, Finska klubben
 Dalarna, Kultur och utbildning

Gävle Teater
 Finska klubben, Gävle
 Gävle kommun, Finskt förvaltningsområde
 Hofors teaterförening
 Danvikens teaterförening
 Älvkarleby kommun, Finskt förvaltningsområde & Kulturavdelningen
 Sandviken kommun, Finskt förvaltningsområde
 Sandvikens teaterförening
 Riksteatern Gävleborg

Riksteatern Norrbotten
 Tornedalsteatern

Haninge Teaterförening
 Botkyrka kommun, Finskt förvaltningsområde
 Huddinge kommun, Kulturavdelningen
 Botkyrka teaterförening
 Teater Slava
 ABF
 Mukulat
 Sverigefinska skolan
 Botkyrka, Svenska Kyrkan
 HVB Katitzi

Tierp kommun, Kulturavdelningen
 Tierp teaterförening
 Enköpings kommun, kulturavdelningen & Finskt förvaltningsområde
 Enköpings teaterförening
 Östhammar kommun, Kulturavdelningen
 Östhammar teaterförening
 Håbo kommun, Kulturavdelningen & Finskt förvaltningsområde
 Uppsala kommun, Kulturavdelningen & Finskt förvaltningsområde
 Uppsala teaterförening
 Landstinget i Uppsala län, Kultur och utbildning
 Riksteatern Uppsala län

Hallstahammar kommun, Finskt förvaltningsområde
 Fagersta teaterförening
 Fagersta, Finskt förvaltningsområde
 Surahammar, Finskt förvaltningsområde
 VÄSKY
 Skinnskatteberg, Finskt förvaltningsområde
 Västerås, Finskt förvaltningsområde
 Köping, Finskt förvaltningsområde
 Västmanlands teater

Borås, Finskt förvaltningsområde
 Skövde, Finskt förvaltningsområde
 Göteborg, Finskt förvaltningsområde
 Trollhättan, Finskt förvaltningsområde
 Uddevalla, Finskt förvaltningsområde
 Riksteatern Östergötland

Bilaga 1

Samverkan för finska gästspel – ett pilotprojekt 2013-2015

**Långsiktigt samarbete och en gästspelsslinga i Sverige och Finland
Metod och modellutveckling**

Syfte

Genom teatergästspel vill vi, inom ramen för den svenska minoritetspolitiken, stärka den finska kulturen och det finska språket och därmed bidra till en ökad medvetenhet hos den sverigefinska minoriteten och den svenska språkmajoriteten om vår gemensamma kultur.

Gästspelen ska presentera samtida finländsk scenkonst och vara en del av ett aktivt kulturutbyte mellan Sverige och Finland. Gästspelen ska förstärka det lokala teaterintresset och visa publiken något den annars inte får se. Tillsammans bygger vi expertis och stärker regioners kunskap och förutsättningar för att ansvara för minoritetsfrågan långsiktigt.

Bakgrund

Finska språket har sedan 2010 status som nationellt minoritetsspråk i Sverige och idag hör ca 60 kommuner till det så kallade finska förvaltningsområdet. Det innebär att de får statliga anslag för att stärka det finska språket, bland annat genom kultursatsningar. Även inom statliga kulturpolitiken och samverkansmodellen ska det finska språket och finsk kultur prioriteras.

Kulturrådet har i sina yttranden över kulturplanerna från de landsting som redan är med i samverkansmodellen påpekat att "enligt lagen (2009:724) om de nationella minoriteterna ska det allmänna främja de nationella minoriteternas möjlighet att behålla och utveckla sin kultur. Av kulturplanen bör det framgå hur landstingen beaktar lagens intentioner inom kulturområdet."

Från den 1 februari 2015 ingår sammanlagt 79 kommuner och 12 landsting/regioner i förvaltningsområdena för samiska, meänkieli och finska.

Bakgrund Scenkonstsamarbete Finland Sverige och Scen utan gränser

Riksteatern har sedan 2005 haft ett intensivt kulturutbyte med Finland som inneburit gästspelsturnéer både till och från Finland. 2009 breddade man samarbetet till att innefatta fler samarbetspartners och utvecklingsområden, och en avsiktsförklaring undertecknades. Det utmynnade i plattformen Scen utan gränser. Sedan 2015 fortsätter och utvecklas samarbetet och utbytet inom de olika teater-bransch och utbildningsinstitutionerna i Sverige och Finland. Samarbetet syftar till att gemensamt utveckla scenkonsten genom samverkan kring konstnärligt utbyte, teknikutveckling, utbildning, forskning och innovation. Ett viktigt område idag är att utveckla gästspelsutbytet, som skapar mötesplatser för erfarenhetsutbyte.

Samverkansgrupp för nationell strategi- nationell turnésamverkan och kontinuitet

Inom ramen för Scen utan gränser bildades en arbetsgrupp bestående av Finlandsinstitutet, Uusi Teatteri, Riksteatern och Länsteatrarna för att utveckla samarbetet

kring gästspel. Arbetsgruppen har identifierat ett antal orter, som tillsammans bildar en nationell "turnéslinga" för framtida gästspel/utbyten från Finland. Inventeringen baserar sig bland annat på erfarenheterna från 2012 års turné med "Hallonbåtsflyktingen", men främst på demografi och förvaltningskommuner med utökat ansvar för finska språket, runtom i landet.

Ett viktigt steg är att utveckla en nationell slinga med intresse för utbyte med Finland och skapa en struktur och modell för att långsiktigt säkra kontinuitet. I Finland finns en motsvarande samverkan. Det finns sedan 2005 en gästspelslinga som årligen tar emot gästspel från Sverige genom Riksteatern.

Genomförande

Vi genomför en pilot om 3 år. Tillsammans med lokala, regionala och nationella aktörer länkar vi samman 10-12 orter i landet som tillsammans utgör en nationell gästspelslinga med 2 gästspel per år, samt skapar en struktur och finansieringsmodell där de lokala och regionala arrangörerna/aktörerna garanterar och avsätter medel till gästspel från Finland under denna period.

Riksteatern koordinerar och administrerar föreställningsverksamheten för en **nationell turnéslinga med en större produktion per år**, som när den når de olika länen förläggs till en större teaterlokal i tätort med Riksteaterns arrangörsförening/finska föreningen och/eller kommun som arrangör, i samverkan med kommun och landsting. En nationell **turnéslinga med en mindre produktion per år**, förläggs till någon eller några av de övriga kommunerna i länet. Riksteatern är koordinerande och även medarrangerande part vid kringarrangemang och kompetensutbyte.

Samordning

I varje region skapas en arbetsgrupp som efter önskemål kan utökas med fler intressenter t ex andra kommuner i länet, teaterföreningar och olika finska föreningar. Riksteatern har även nationellt ett samarbete med Folkets hus och Parker samt Dramaten.

Idag består arbetsgrupperna av representanter från lokal riksteaterförening, Landstinget, Finska förvaltningsområdet, Kommun, Finsk förening, Riksteatern, Finlandsinstitutet, Länsteatrarna. Arbetsgrupperna träffas vid 2-3 tillfällen per år för att gemensamt diskutera marknadsföring, publikarbete, aktiviteter m.m.

Arbetsfördelning

Riksteatern regionalt är samordnade för projektet i länet. Riksteatern nationellt koordinerar, administrerar, turnélägger föreställningsverksamheten. Gästspel arrangeras av lokala arrangörer och aktörer i samverkan enligt lokal överenskommelse.

Finansiering

Föreställningsgaget är subventionerat av Riksteatern (Föreställningarnas gage varierar från ca 15–25 000 kr för de mindre till ca 40- 50.000 kr för de större). Dessutom behöver varje kommun gå in med en del för grundfinansiering, avsätta arbetstid samt erbjuda en spelplats. Landstinget i de olika länen behöver gå in med en del för grundfinansiering och administration. Lokal

Teaterförening upplåter sina lokaler och sin personal för gästspel. Riksteatern Regionalt avsätter arbetstid för sin personal för samordning.

Samtliga i projektet deltagande teaterföreningar bidrar med sin ideella arbetstid.

Samtliga i projektet deltagande finska föreningar bidrar med sin ideella arbetstid.

Eventuella biljettintäkter tillfaller arrangören om inte annan överenskommelse görs.

En förlustgaranti för arrangerande teaterförening kan sökas från projektmedel, utifrån de regionala medlen.

Uppföljning och utvärdering

Samverkansgruppen gör varje år en utvärdering av projektet avseende samverkan, konstnärlig kvalitet, publikarbete, publiksiffror, arrangörssynpunkter mm. Utvärderingen ska ligga till grund för det fortsatta arbetet i projektet. (Info om samarbetet finns under www.scenutangranser.com)

